

TARTIŞMA VE ÖNERİ BELGESİ

ALMANYA VE TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL EĞİTİM ÇALIŞMA
TOPLANTISI
9-12 Ekim 2017
BERLİN, ALMANYA

MART 2018

Almanya Dışişleri Bakanlığı finansal desteği ile

Bu belge, Almanya ve Türkiye'de Kültürel Eğitim Çalışma Toplantısı kapsamında hazırlanmıştır. Kaynak göstermek kaydıyla doğrudan veya dolaylı olarak kullanılabilir.

Almanya ve Türkiye’de Kültürel Eğitim Çalışma Toplantısı Almanya ve Türkiye’den uzmanların katılımıyla 9-12 Ekim 2017 tarihlerinde Berlin’de gerçekleşti. Bu toplantı ile kültürel eğitimin temel kavramları çerçevesinde bu alandaki deneyim, yöntem ve stratejilerle ilgili bilgi paylaşımını kolaylaştıracak bir tartışma alanı açılması amaçlandı. Toplantıda ayrıca uluslararası gençlik değişimi programları yoluyla gençlerin hareketliliğinin (*youth mobility*) teşvik edilmesi ve katılan kurumlar arasında kalıcı bir diyalog ortamı yaratılmasına aracılık edilmesi hedeflendi.

Gençlik Köprüsü Türkiye-Almanya (DTJB) öncülüğünde ve Alman Dışişleri Bakanlığı finansal desteği ile Türkiye’den İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV), Almanya’dan Federal Kültürel Çocuk ve Gençlik Eğitimi Birliği (BKJ) ve Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG) kültürel eğitimin önemini vurgulamak üzere bir araya geldi. Bu önemli işbirliği, iki ülke arasındaki gençlik değişim programlarında kültürel eğitim projelerini geliştirmek üzere alanın uzmanları arasında fikir alışverişi yapılmasını ve kültürel eğitim, kültürel değişim programları ile gençlik eğitimi konularındaki bilgi birikimine katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Kültürel eğitim kavramı, kültürel çeşitlilik, kültürlerarası diyalog ve öğrenme gibi konuların derinleştirilmesini sağlayacak bir yaklaşım sunar. Kültürel değişim programları içinde yer verilen kültürel eğitim girişimleri, gençlerin yeni bakış açıları kazanmasında önemli rol oynar. Sanatın iletişim gücü ise uluslararası değişim programlarında dille ilgili engellerin aşılmasına aracılık ederken, kalıplaşmış yargıların daha kolay değiştirilmesine katkıda bulunur. Bu bağlamda, kültürel eğitimi odağa alan programların temel amacı, birlikte farklı sanatsal deneyimler yaşayan gençlerin kültürlerarası öğrenme sürecinde potansiyellerini keşfetmelerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktır.

Hem Almanya’da hem de Türkiye’de uygulanan gençlik çalışmalarında önemli bir yer tutan kültürel eğitim alanında uzun yıllardır ikili işbirlikleri yapılıyor. Fakat kültürel eğitim, gençlik değişim programlarının bağlamında konunun uzmanları ve eğitim ve kültür profesyonelleri tarafından ihtisas seviyesinde daha önce neredeyse hiç tartışılmadı. Bu çalışma, kültürel eğitim ile ilgili kavramlar çerçevesinde alandaki bilgi birikimini zenginleştirmeyi amaçlarken, kültürlerarası diyalog, kültürlerarası öğrenme, kültür politikaları ve gençlik hareketliliği gibi konuları da gündeme taşıdı.

Bu belgedeki öneriler, Haziran 2017’den itibaren dört kurum arasında yapılan hazırlık toplantılarında ve 9-12 Ekim 2017 tarihinde Berlin’de gerçekleştirilen çalışma toplantısındaki tartışmalar ışığında oluşturulmuştur. Bu toplantıya, Türkiye ve Almanya’dan sanat, kültür, çocuk ve gençlik alanlarında çalışan kurumların ve yerel yönetimlerin temsilcileri katılmıştır. Çalışma toplantısında kültürel eğitim konusundaki temel tartışmalar, aşağıda yer alan altı ana başlık altında özetlenmiştir.

1. KÜLTÜREL EĞİTİME İLİŞKİN KAVRAMLARIN TERCÜME EDİLMESİ. Kültürel eğitimdeki farklı yaklaşımlar, çeşitli kavramsallaştırmalar ve tanımlar önerir. Kavramsallaştırmadaki farklılıkların net bir şekilde ele alınmaması, kültürel değişim programlarında verimli tartışmaların yapılmasına engel olur. Her ülkede kültürel eğitim ile ilgili konuların nasıl tanımlandığını anlamak önemlidir. Kültürel eğitim, kültür politikaları, sanat eğitimi, sanatçı eğitimi, sanat yoluyla eğitim, entegrasyon ve kültürlerarası diyalog gibi tanımlanması zor kavramların, değişim programına katılan kurumlarca ne şekilde tanımlandığının ve kullanıldığının anlaşılması tüm katılımcılar için önemlidir. Değişim programlarında buna yönelik tartışmalar için yeterli zaman ayrılmalıdır. Bu tür tartışmalar, farklılıkların tercüme edilmesine yardımcı olur ve kültürel değişim programlarında verimli bir diyalog kurmak için ortak zemin oluşturur.

2. SAVUNUCULUK. Kültürel eğitim, hem eğitim, hem kültür, hem de gençlik politikalarında göz ardı edilmiş bir alandır. Savunuculuk, politika oluşturma süreçlerini etkileyebilecek önemli bir araçtır. Savunuculuk faaliyetleri, her ülkenin yönetim yapısı, kültürel altyapı ve kapasitesine bağlı olarak farklı şekiller ve modeller içinde yürütülür. Almanya'dan Federal Kültürel Çocuk ve Gençlik Eğitimi Birliği (BKJ), kültürel eğitim alanında dünyada muadili olmayan çatı kuruluştur. Ülke çapında kültürel eğitim alanında faaliyet gösteren yerel, bölgesel ve ulusal kuruluşlar için tüm disiplinleri temsil eden bölgeler üstü bir yapıdır. Ağırılık merkezi çocuklar ve gençler olan kurumun temel amacı, güncel toplumsal sorunları kültürel eğitimle ilişkilendirmek ve kültürel eğitim alanının gelişimine katkıda bulunmaktır. BKJ, toplumsal hassasiyetleri dikkate alan, kalıcı, herkes için ulaşılabilir ve ömür boyu sürecek bir kültürel eğitim hedeflemektedir.

3. POLİTİKA GELİŞTİRME. Kültürel eğitim, gençlik, eğitim ve kültür politikalarının öncelikli konusu olmalıdır. Kültürel eğitim alanında politika geliştirilmesi ve gençlere yönelik stratejiler oluşturulması için eğitim, gençlik, sanat ve kültür alanlarındaki aktörlerin güçlerini birleştirmesi önemlidir. Eğitim ve gençlik programlarına sanatın dahil edilmesini sağlamak ve kültüre ve kültürel haklara erişimi artırmak için sivil toplum kuruluşları ile kültür-sanat oluşumlarının da sürece katılımı sağlanmalıdır. İKSV, Türkiye'de kültür politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunmak ve alanın farklı aktörlerinin bu tartışmalara katılımını artırmak amacıyla, 2011 yılında Kültür Politikaları Çalışmaları departmanını kurmuştur. Farklı kurumlarla işbirliği içinde atölye çalışmaları, konferanslar ve sempozyumlar düzenleyen vakıf, kültür politikaları alanında her yıl ayrı bir konuya odaklanan araştırmalar yürütüyor, raporlar hazırlıyor ve politika geliştirme sürecinde sivil toplumun katkısına yönelik önemli bir örnek teşkil ediyor. Kültürel eğitim ve sanat eğitimi, İKSV'nin bu çalışmalar kapsamında gündeme taşıdığı konuların başında geliyor.

4. İŞBİRLİĞİ. Sanat eğitimi politikalarında farklı düzey ve kapasitelerde çalışan aktörlerin işbirliği içinde olması, eğitimin niteliğini artıran unsurlardan biridir. Bu işbirlikleri öğretmenler, sanat eğitimcileri, kültür profesyonelleri, sanatçılar, sosyal girişimciler, okullar, kültür kurumları, yerel ve ulusal kamu kurumları ile üniversiteler başta olmak üzere çeşitli ölçeklerdeki kişileri, kurumları ve kuruluşları kapsar (Ece Aydınlık ve Fazlıoğlu Akın, 2014; Galligan, 2001). Okullar, sanat eğitimcilerine, sanatçılara ve kültür profesyonellerine kapılarını açarken, kültür kurumları, gençlik ve eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşları da okullarla ve öğretmenlerle işbirliği imkânları yaratacak eğitim programları geliştirmelidir.

Sanat eğitmeni yetiştiren programlardaki altyapı ve kapasite eksikliği, nitelikli sanat eğitimine ulaşma yolundaki en büyük engeldir. Kültür kurumları üniversite öğrencilerini sanat eğitiminde desteklemeli ve onların kültür-sanat hayatına katılmalarına yardımcı olmalıdır (Ece Aydınlık ve Fazlıoğlu Akın, 2014; Ece Aydınlık ve Fazlıoğlu Akın, 2015). Bu tür işbirlikleri, okulların ve kültür kurumlarının programlarına sanat eğitiminin eklenmesi için yeni yolların tasarlanmasına destek olur.

Kültürel eğitim alanında çalışan kurumlar arasındaki uluslararası işbirliklerinin, ulusal sanat eğitimi politikalarının ve pratiklerinin geliştirilmesinde önemli katkıları vardır. Almanya ve Türkiye arasındaki işbirliklerine, Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG) ve Çağdaş Drama Derneği (ÇDD) arasında 2005 yılından beri devam eden işbirliği önemli bir örnek teşkil eder. 2011 yılında, BAG ve ÇDD'nin işbirliği ile "Yaratıcı Drama Eğitimcileri/Liderleri ve Tiyatro Pedagoglarının Davranış ve Tutumuna İlişkin Etik Bildirgesi" oluşturulmuştur. Bildirge, tiyatro pedagojisi ve yaratıcı drama alanlarında eğitsel, sanatsal, ahlaki, vicdani ve entelektüel meslek etiğini konu alır. Metin 10 farklı dile çevrilmiştir (BAG & Çağdaş Drama Derneği, 2011).

5. KÜLTÜRLERARASI DİYALOG VE KÜLTÜRLERARASI ÖĞRENME. Kültürel eğitim, kültürel çeşitliliğin anlaşılmasında, kültürlerarası diyalogun ve kültürlerarası öğrenmenin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Kültürel eğitime odaklanan gençlik değişim programları, gençlerin farklı kültürlerden insanların düşünce yapılarını ve kültürel pratiklerini anlamalarını ve birlikte yaşamayı öğrenmelerini amaçlar. Kültürel eğitim sayesinde kendini ifade etme ve farklı kültürel kimlikleri tanıma fırsatı bulan gençlerin, ayrımcılık, toplumsal dışlanma ve sosyal adalet gibi konularda bilinçlenmesi hedeflenir (Ece Aydınlık ve Fazlıoğlu Akın, 2014; Ece Aydınlık ve Fazlıoğlu Akın, 2015). Verili kabul edilen değerlerin tartışmaya açılmasını sağlayan kültürlerarası öğrenme, kişinin kimliğini zenginleştirme yolu olur. Kültürlerarası öğrenme bireysel bir süreç de olsa, birlikte yaşamayı öğrenmekle ilgilidir ve bu açıdan bir arada barış içinde yaşamının başlangıcıdır (Bennett, 1993; atıfta bulunan Gillart ve diğerleri, 2000). Kültürel eğitim, kültürlerarası diyalog ve öğrenme, özellikle gençlik konuları kapsamında uluslararası değişim programlarına dahil edilmelidir.

6. GENÇLİK HAREKETLİLİĞİ VE GENÇLİK DEĞİŞİMİ. Eğitim ve kültür politikalarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde gençlerle ilgili konuların dikkate alınması önemlidir. Hareketlilik (mobility) ve gençlik değişimi etkinlikleri, içerdikleri deneyimsel öğrenme yöntemleri ile gençlere eleştirel düşünme yeteneği kazandırırken sosyal ve politik katılımlarını artırır ve farklı kültürlerden gelen gençler arasındaki diyalogu geliştirir.

Gençlik değişiminin en önemli araçlarından biri buluşmadır. Farklı ülkelerden gençler, paylaştıkları günlük yaşam içinde sorunları birlikte çözerek birbirlerinin kültürel alışkanlıklarını ve yaşam tarzını öğrenirken, kendilerini de daha iyi tanıma fırsatı bulur. Gençlik değişiminde hedef, karşısındakini daha iyi anlayabilmek, ön yargıları ortadan kaldırmak ve kendi hayat görüşüne eleştirel biçimde yaklaşabilmektir. Gençlerin aktif katılımıyla tasarlanan değişim programları, onların ilgileri ve ihtiyaçları gözetilerek planlanır ve uygulanır. Amaç gençlerin sorumluluk almayı, kendilerini ilgilendiren konular için mücadele etmeyi ve başkalarının ihtiyaçlarına saygı duymayı öğrenmeleridir. Gençler sürece dahil oldukça yarattıkları etkinin de daha çok farkına varabilirler (Görbil ve diğerleri, 2006).

Gençlik Köprüsü Türkiye-Almanya, 2013 yılında bir Alman vakfı olan Stiftung Mercator girişimi ile kurulmuştur. Gençlik Köprüsü, Türkiye ve Almanya arasında gençlik değişimi ve gençlik hareketliliği alanında çalışan en önemli aktörlerden biridir. İki ülkenin tarihi ve kültürel ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunan kurumun misyonu, iki ülke arasındaki gençlik programlarına ve gençlik hareketliliğine destek vermek, Almanya ve Türkiye arasında uzman değişimleri gerçekleştirmek ve kültürlerarası diyalogun önemi konusunda savunuculuk faaliyetleri yürütmektir. Merkezi Düsseldorf'ta olan Gençlik Köprüsü'nün Türkiye Program Ofisi, İstanbul'da Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) çatısı altında faaliyet göstermektedir.

Kaynakça

- Bennett, M.J. (1993). Towards Ethnorelativism: a Developmental Model of Inter-cultural Sensitivity. In Paige, R. Michael (ed.), *Education for the intercultural experience*. Yarmouth: Intercultural Press.
- Ece Aydınlık, Ö. ve Fazlıoğlu Akın, Z. (2014). *Türkiye’de Sanat Eğitimi Yeniden Düşünmek*. İstanbul Kültür Sanat Vakfı’nın (İKSV) kültür politikaları çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır. İstanbul: Türkiye. <http://cdn.iksv.org/media/content/images/files/RethinkingArtsEducation.pdf>
- Ece Aydınlık, Ö. ve Fazlıoğlu Akın, Z. (2015) “Sanat Eğitimi Yeniden Düşünürken”. Ed. Özlem Ece Aydınlık ve Zülal Fazlıoğlu Akın, *Sanat Dünyamız* (s. 4-15). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG) & Çağdaş Drama Derneği (2011). Yaratıcı Drama Eğitimcileri/Liderleri ve Tiyatro Pedagoglarının Davranış ve Tutumuna İlişkin Etik Bildirgesi. <https://bag-online.de/projekte/uevet/uevet-turkiye.pdf>.
- Galligan, A.M. (2001). *Creativity, Culture, Education and the Workforce*. Center for Arts and Culture: Arts, Culture, and the National Agenda Issue Paper. <http://eric.ed.gov/?id=ED478965>
- Gillart, A., Haji-Kella, M., Guedes, M., Raykova, A., Schaghinger, C. ve Taylor, M. (2000). *Eğitim Kılavuzu 1 Kültürlerarası Öğrenme (Çev: Alper Akyüz)*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu’nun ortak bir programı olan Avrupa Gençlik Çalışanlarının Eğitimi için Ortaklık Anlaşması kapsamında hazırlanmıştır. http://www.ua.gov.tr/docs/gen%C3%A7likprogram%C4%B1/kulturlerarasi_ogrenme.pdf?sfvrsn=0.
- Görbil, G., Ülker, S., Ayvaz, H. ve Reinholz-Asolli, C. (2006). *Türk-Alman Gençlik Değişim Kılavuz Kitabı* [Arbeitshilfe für den deutsch-türkischen Jugendaustausch]. Türkiye Cumhuriyeti, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Federal Almanya Cumhuriyeti Uluslararası Gençlik Çalışması Uzmanlık Merkezi (IJAB) işbirliğinde hazırlanmıştır. https://www.ijab.de/uploads/tx_ttproducts/datasheet/arbeitsilfe_deu_tuerk_jugendaustausch.pdf.

Yazar:

Dr. Zülal Fazlıoğlu Akın, Bağımsız Araştırmacı

Proje Koordinasyonu:

Ceyda Özdemir, Gençlik Köprüsü Türkiye-Almanya (DTJB)

Operasyonel Koordinasyon: (Alfabetik sırayla)

Imke Bachmann, Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG)

Handan Uzal Dünder, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV)

Karolina Wiśniewska, Federal Kültürel Çocuk ve Gençlik Eğitimi Birliği (BKJ)

Proje ekibi: (Alfabetik sırayla)

Dr. Zülal Fazlıoğlu Akın, Bağımsız Araştırmacı

Özlem Ece, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV)

Ute Handweg, Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG)

Işın Önel, Bağımsız Küratör

Rolf Witte, Federal Kültürel Çocuk ve Gençlik Eğitimi Birliği (BKJ)

Dr. Leman Yılmaz, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV)

Proje Ortakları

Gençlik Köprüsü Türkiye-Almanya (DTJB) / Deutsch-Türkische Jugendbrücke
www.genclikkoprusu.org

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV)
www.iksv.org

Federal Çalışma Topluluğu Drama ve Tiyatro Birliği (BAG) / Bundesarbeitsgemeinschaft
(BAG) Spiel & Theater
www.bag-online.de

Federal Kültürel Çocuk ve Gençlik Eğitimi Birliği (BKJ) / Bundesvereinigung Kulturelle Kinder-
und Jugendbildung
www.bkj.de